

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

číslo 1/2013

Magazín

Téma: Prostě být nezávislí

Rozhovor: Brazílie, Kamerun a my

Zprávy: Rysí námluvy v Beskydech

Novinky v našem obchodě

Novinky vám neutečou:

Chcete mít přehled, co je u nás nového? Na webu jsme pro vás zavedli novou kategorii Novinky.

Největší hity opět skladem:

Po Vánocích už máme opět plný sklad. Kromě novinek jsme doplnili i oblíbené stálíce: knihu Permakultura, sadu tří FSC misek nebo trička s motivem „Se mnou je to divočina“.

Sedmá generace:

Oblíbený společensko-ekologický časopis si už můžete objednat i u nás. Předplatné, starší čísla...

Změna je život:

Slavka Málková, dosavadní šéfkyně našeho krámků s ekopříběhem, se stala maminkou. Vaší novou spojkou je nyní Žaneta Gregorová.

obchod.hnutiduha.cz

biobavlna

z chráněné dílny

lokální

z recyklovaných
materiálů

bez chemie

rostlinného
původu

vyrobeno
z FSC

text: Zuzana Vlasatá, Žaneta Gregorová
foto: Martin Dvořák, M. Jedličková

duhový obchod

Dočista s čistým štítem

Hledáte ekologické, šetrné čisticí prostředky? Klikněte na náš e-obchod, kde v kategorii Eko Drogerie nově najdete prací prášky, jary, aviváže a další pomocníky.

Pro malé kutily/lky

Nová dimenze hraní, které strhne i nejednu mamku nebo tatku. Stavebnice MAKEDO si říká o maximální kreativitu – pomocí chytrých spojů, patentů či nálepek se mohou z kelímků, krabic nebo víček zrodit nečekaná stvoření. Recyklace v praxi.

Semínka!

Další novinka v našem krámků: sady semínek obsahující tu nejběžnější zeleninu, ale také bylinky, koření nebo biosemínka. Hledejte v kategorii Zelená domácnost. Nemořená, bez chemie.

Stylové svačení

Konec nekonečným chumáčům mikrotrovných sáčků. Svoji oblíbenou sváčku můžete od teď balit stylově do opakovaně použitelného a omyvatelného obalu. Veselé barvy zaručeny.

7.G

Sedmá generace

7.G : No Future?

V prvním letošním čísle Sedmé generace se mimo jiné dozvíte odpovědi na tyto otázky: Proč si budoucnost představujeme temně? Budeme za 20 let ekologicky dál? Proč vodomilný hmyz nesnáší moderní architekturu? Jak prodávají britští farmáři? Postaví Poláci první jadernou elektrárnu? Jak vypadá Hollywood podle Kellera? www.sedmagenerace.cz

Děkujeme

Exministr životního prostředí Martin Bursík a Pavel Šremer, biolog a bývalý poradce prezidenta Václava Havla, se rozhodli, že věnují svou odměnu spojenou s Cenou Josefa Vavrouška Hnutí DUHA na ochranu vzácné přírody v Národním parku Šumava. Cenu Josefa Vavrouška udělují každoročně Nadace Partnerství a Nadace Charty 77 za konkrétní činy pro zdravé životní prostředí a udržitelný rozvoj. Dohromady nám darovali 45 tisíc korun. Děkujeme.

Milé čtenářky a milí čtenáři,

opravdu to jsou už skoro dva roky? Ještě dnes si živě vybavuji, jak jsem stál před novináři na tiskové konferenci, kde jsme představovali svůj návrh, jak by stát mohl pomáhat statisícům rodin s vysokými účty za drahá a špinavá fosilní paliva. Vysvětloval jsem, že řešení spočívá v podpoře zateplování domů, výměně starých uhelných kamen za čisté kotle na peletky a podobně. K žurnalistům tehdy mluvili také experti, kteří pro nás připravili podrobné propočty úspor v českých peněženkách – a dospěli k číslu minus 39 miliard korun za vytápění.

Dva roky jsou tedy za námi a já hlásím: Povedlo se. Parlament koncem loňského roku schválil a prezident posléze podepsal zákon, který v hlavních bodech přesně odpovídá našemu návrhu. Je to patrně největší úspěch, jaký se Hnutí DUHA s vaší pomocí v posledních letech podařilo.

Jak? Desítky jednání s poslanci, ministry, úředníky i předsedou vlády; další expertní studie, podrobné návrhy a hlavně – sítování. Vyjednali a vybudovali jsme alianci se Svazem měst a obcí, podnikateli, odbory a bytovými družstvy, která návrh společně prosazovala.

Letošní rok bude důležitý pro úspěšnou iniciativu Velká výzva, která prosazuje menší závislost Česka na ropě či uhlí. Loni jsme ji také významně posunuli kupředu. A koncem jara představíme nový velký program, který bude radit přímo rodinám, jak méně platit za energii.

Samozřejmě pokračujeme také v naší práci na ochraně divočiny v národních parcích a nadále se snažíme zabránit výstavbě spaloven na úkor recyklace.

Jsou to naše společné výsledky a úspěchy. Díky za vaši podporu.

Srdečně zdraví

Vojtěch Kotecký
programový ředitel Hnutí DUHA

Velkorysost státu k těžařům pokračuje

Konečně. Ministerstvo průmyslu a obchodu plánuje zvýšit směšně nízké poplatky důlních společností za těžbu uhlí, kaolínu, vápence a jiných surovin. Ale prozatím jenom maličko. Stát svůj majetek rozdává absurdně lacino a zároveň přitom umožňuje poškozování krajiny těžbou v dolech a lomech. Například z každé tuny hnědého uhlí vybírá pouze 1,5 % z tržní ceny. Surovinami se tudíž vyplatí plýtvat.

Hnutí DUHA už před více než deseti lety navrholo, jak by stát mohl poplatky reformovat. Ministr Kuba nyní anoncoval, že chce poplatky zvýšit asi na dvojnásobek. „Zůstanou směšně nízké, pořád bude výhodnější používat laciné přírodní suroviny než třeba recyklovat odpad. Ale je to první krok po letech prázdných řečí,“ říká Vojtěch Kotecký, programový ředitel Hnutí DUHA, a dodává: „Budeme prosazovat, aby po něm následovalo další kolo. Smysluplná reforma by měla poplatky zvýšit zhruba na třicet procent.“

Valonsko sníží závislost na ropě, plynu a uhlí

Belgické Valonsko během příštích čtyř desetiletí sníží svou závislost na uhlí, plynu a ropě na pět až dvacet procent oproti současnosti. Země k tomu přijala obdobnou legislativu, jako prosazuje Hnutí DUHA iniciativou Velká výzva. Svěho závazku chce dostát rozhybáním nových odvětví, jako je zateplování domů, výroba čisté energie, rychlá a pohodlná veřejná doprava nebo třeba místní jídlo v obchodech.

„Valonsko je – podobně jako Česko – silně průmyslový region. A rovněž ve spotřebě fosilních paliv na hlavu patří stejně jako my mezi evropské rekordmany,“ komentuje Jiří Koželouh z Hnutí DUHA s tím, že snížení závislosti na dražších a dražších fosilních palivech srazí tamním domácnostem a podnikům účty za energie a posílí ekonomiku.

Konec národního parku na Šumavě?

Poslanci pustili do dalšího projednávání návrh zákona Plzeňského kraje, jehož schválení by prakticky znamenalo zrušení národního parku na Šumavě. Zóny, kde se může stavět, rozšiřuje ze současných pěti na 70 % rozlohy parku, nejpřísněji chráněná území naopak ořezává z 30 na 18 %. Většina lesů by se měla řídit pravidly pro komerční lesní hospodaření. Pod zákon o ochraně přírody by spadaly pouze první zóny, ale i zde by bylo možné kácet. Všechny zakázky na těžbu a prodej dřeva by dostávala nově zřízená společnost řízená regionálními politiky; zákon však vůbec neřeší, co by se mělo dít se ziskem. Pomozte nám zachránit šumavskou divočinu před vytunelováním: www.sumavazije.cz.

Rysí námluvy v Beskydech

Začínající jaro je i v rysím světě obdobím námluv. Důkazem jsou čerstvé snímky z fotopasti, kterou umístil v Beskydech jeden z dobrovolníků Vlčích hlídek, jež organizuje naše olomoucká pobočka. Rysí přišli hned den poté a před fotopastí strávili vzájemným naháněním dobrých deset minut.

Průmyslníci pěli ódu na čisté technologie

Britským průmyslovým podnikům pomohly zákony, které snižují závislost země na fosilních palivech – a pomohly jim jako máloco v posledních několika letech. Na konferenci, kterou v Poslanecké sněmovně uspořádalo Hnutí DUHA spolu s Klimatickou koalicí a britským, německým a rakouským velvyslanectvím, to řekla Michelle Hubertová ze Svazu britského průmyslu.

Zelené programy byly podle průmyslníků příčinou třetiny ekonomického růstu ve Velké Británii v roce 2011.

Politici, experti a byznysmeni na mezinárodní konferenci debatovali, jestli a jak by se hlavním pilířem nové Státní energetické koncepce měly stát programy, které sníží plýtvání energií: velkoplošná podpora pro zateplování domů, inovace v průmyslu či chytrá auta a podobně. Předseda hospodářského výboru Milan Urban (ČSSD) na to konto řekl, že všechny zelené pohledy jsou správné a zavádět nové technologie je velkou příležitostí a konkurenční výhodou pro kreativní průmysl.

Anketa: Češi mají rádi šelmy

Na podzim 2012 jsme uspořádali mezi čtenáři National Geographic, Nového prostoru, Ekolistu a České pozice anketu na téma velkých šelem – rysa, vlka a medvěda – v české krajině. Získali jsme 1780 odpovědí. Téměř všichni se shodují, že šelmy do naší přírody patří. Pouze dvě procenta se vyjádřila proti.

Za největší nebezpečí pro vlka pak účastníci ankety považují pytláky (1270), myslivce (786) a špatné životní prostředí (674). Ukázalo se také, že většina dotázaných se nebojí soužití s šelmami. Z výletů do lesa má kvůli nim strach pouze pět procent.

Informace o šelmách od A do Z a jejich monitoringu na území Česka najdete na webu naší olomoucké pobočky www.selmy.cz.

Otazníky přerovské spalovny

Hnutí DUHA kritizovalo studii, která má umést cestu výstavbě spalovny v Přerově. „Jde o první větší výstup práce komunistického radního Symerského. Namísto nižších poplatků za odpad a lepších recyklačních služeb přináší občanům ničení cenných surovin a podporu nadnárodní společnosti Dalkia, která si tím vyřeší svůj problém s přechodem na jiný druh paliva,“ říká odpadový expert Hnutí DUHA Ivo Kropáček.

Studie navíc pokulhává po odborné stránce a zamlčuje, kolik a jakých toxických látek spalovna vyprodukuje. Veřejnost navíc nedostala oficiální možnost, aby se k procesu vyjádřila.

Šumavský masakr motorovou pilou

Hnutí DUHA ve všech bodech vyhrálo soud s vedením národního parku na Šumavě. Okresní soud v Klatovech zamítl žalobu, kterou se správa parku snažila obhájit svůj předložný návrh na vydání tzv. předběžného opatření. To nám mělo znemožnit, abychom pomáhali lidem, kteří bránili zbytky horských pralesů před ilegálním kácením. V lednu nabyl rozsudek právní moci.

U Ptačího potoka

Krátká rekapitulace: ministr životního prostředí Tomáš Chalupa jmenoval v únoru 2011 ředitelem Národního parku Šumava Jana Stráského, který proslul výrokem: „Příroda je nepřítel, a proto se musí proti ní bojovat.“ A v tomto duchu nabral další vývoj rychlý spád: zrušení vědecké sekce Rady parku, odmítnutí prestižního diplomu Rady Evropy pro park, návrh na zmenšení oblastí ponechaných divočině, používání zakázaných pesticidů a nezákonné kácení v rámci „boje“ proti kůrovci...

V červnu poslala správa parku na Smrčinu, tedy do nejcennějších lesů Šumavy, dřevorubce. Do míst, kde se právě líhla mláďata kriticky ohroženého tetřeva hlušce. Vedení parku šláplo na brzdu až po intervenci České inspekce životního prostředí. Ve stejnou dobu dobrovolně hlídky Hnutí DUHA (viz str. 14) v oblasti Ptačího potoka na Modravsku rovněž objevily tři tisíce stromů označených ke kácení. V červenci nařídila správa parku zásah motorovou pilou. A bez nutných povolení.

A protože ředitel Stráský odmítl od nezákonného kácení upustit, ochránci divočiny se rozhodli pro pokojnou blokádu přímo na místě. Už po deseti dnech však Hnutí DUHA obdrželo od soudu právě ono předběžné opatření. Protesty nicméně pokračovaly i bez naší pomoci. U Ptačího potoka se vystřídaly čtyři stovky milovníků přírody z Česka i ze Slovenska. Ovšem také několik desítek policistů, které přivolala správa parku, aby zajistili klid na ilegální těžbu. Kácení skončilo po třech týdnech, za doprovodu masivních a také brutálních manévrů policejních jednotek.

U soudu

Už začátkem září 2011 Česká inspekce životního prostředí prohlásila, že těžba u Ptačího potoka byla v rozporu se zákonem. Správa parku si nejen za toto vysloužila souhrnnou pokutu ve výši 450 tisíc korun. O měsíc později Krajský soud v Plzni potvrdil, že protizákonné byly i policejní zásahy. A v listopadu 2012 klatovský soud zamítl v úvodu zmíněnou žalobu, kterou podalo vedení parku s požadavkem úhrady škody vzniklé blokádou. Platit bude naopak správa, a to veškeré naše soudní náklady.

(K Šumavě doporučujeme řadu tematických článků časopisu Sedmá generace na www.sedmagenerace.cz.)

Nakupujte více lokálních produktů

Reduce, reuse, recycle – známé heslo propagátorů rozumné odpadové politiky vyjadřuje, že na prvním místě, daleko před bohulibou recyklací, je osobní rozhodnutí každého z nás, co si koupíme a co už ne. Jinými slovy: cílená snaha produkovat méně odpadů. S takovým poselstvím přijeli do Evropy Brazílka Bruna Engel a Kamerunec Didrot Nguiepjouo, kteří ve svých domovinách pracují v partnerských organizacích Friends of the Earth, kam patří rovněž Hnutí DUHA.

Na svém turné po Evropě jste se již zastavili ve Vídni, Praze, Budapešti a nyní jste v Brně. Potkávali jste se s politiky, studenty, nevládními organizacemi a novináři. S jakým cílem jste vlastně přijeli?

Bruna: Snažíme se evropským občanům, úředníkům a politikům přiblížit dopady pěstování bavlny a výroby hliníku v našich zemích. Evropa kupuje a prodává finální produkty – bavlněné oblečení a všelicos s hliníkovými součástkami. Ale co je za tím? Jak a kde to vzniklo?

Didrot: Vycházíme ze zkušenosti, že lidé, kteří kupují naše produkty, vůbec netuší, co je za nimi – jaké jsou dopady na společnost a prostředí, v němž žijeme. Přitom by to mohlo být jinak. Možná, že kdyby

měli zákazníci více informací, nekupovali by až podezřele laciná bavlněná trička prakticky týden co týden.

Do jaké míry ví lidé, kteří v Brazílii pracují v produkci hliníku a v Kamerunu na bavlníkových farmách, že jejich potíže souvisí s životním stylem bohaté západní civilizace? Jsou na nás našťvaní?

Didrot: Naši lidé často ani netuší, že bavlník slouží k výrobě oděvů. Prostě to berou tak, že jde o nějakou rostlinu pro západáky. Sami nosí buď nekvalitní oblečení z Číny, které se vyrábí spíš z umělých vláken, nebo věci z druhé ruky. No a jestliže někdy dochází k situacím jako například nyní, že cena bavlny na světovém trhu klesá, jejich myšlenky jsou: západ si přeje, abychom umřeli hladu. Ale v zásadě nemají

žádnou jinou příležitost k obživě. Takže navzdory tomu, že je to špatně placená dřina, pokračují v ní, protože jinak by třeba nemohli poslat své děti do školy.

Bruna: Lidé, kteří u nás pracují v bauxitových dolech – bauxit se používá k výrobě hliníku – nemají vůbec představu, co je to vysoká spotřeba nebo plýtvání (*usmívá se*). Sami používají mnohem, ale mnohem méně věcí, než jste zvyklí například tady v Evropě. Ale vědí, že náš hliník jde na export a že za základní suroviny dovážíme konečné produkty. A samozřejmě se jim to nelíbí.

A panuje tam našťvanost na Západ?

Bruna: Ne, to bych neřekla. Ale určitě by lidé byli rádi, kdyby měli

možnost vám říct, že tohle není správná cesta. Že takhle to dál nejde.

No dobře, ale nebojí se, že jakmile tady jednou prohlédneme, váš export se zhroutí a oni přijdou o obživu?

Bruna: Ne, to ne. Protože práce ve výrobě hliníku je velmi špatná. Dělníci trpí zdravotními problémy a ještě dostávají špatně zaplacené. Nicméně kvůli tomu, že ekonomika nyní stojí na hliníku, rozvoj jiných oblastí a příležitosti stagnuje. Momentálně jsou všichni závislí na stávající situaci. Ale kdyby si mohli vybrat, udělali by to jinak.

Jaký jiný scénář by se tedy nabízel?

Bruna: Zásoby bauxitu leží v Amazonii. V srdci deštného pralesa.

Abyste mohli otevřít doly, musíte nejdříve všechno vyčistit – vykácet všechny stromy. Důsledkem takového zásahu a následného dolování dochází k nebyvalému znečištění vody. A původním zdrojem obživy zde býval rybolov. Doplnkově pak také lov a drobné zemědělství. Zkrátka samozásobitelství.

Vidíte tady nějaké podobnosti se situací v Kamerunu?

Didrot: Většinou pěstitelů bavlny u nás vůbec nedochází, co by se stalo, kdyby ji Evropa přestala kupovat. Na druhou stranu, kdyby nemuseli pěstovat bavlnu, mohli by se zaměřit na jiné plodiny – zeleninu a podobně. Možná by tak i klesla spotřeba pesticidů a chemických hnojiv, která je v tuto chvíli velmi vysoká. Myslím, že v konečném důsledku by se těm

dotčeným žilo lépe než nyní. Měli by větší nezávislost. Dnes se například běžně stává, že rodiny nevydělají dost peněz na to, aby mohly zasít i napřesrok, a jsou tak nezdravě závislé na společnostech, pro které pracují.

Co nutí lidi v Kamerunu, aby v tomto systému setrvali? Proč nedělají něco jiného už nyní?

Didrot: Než se k tomu dostanu, vysvětlím ještě jednu věc. Naše problémy nesouvisí jen s evropskou spotřebou bavlny. Druhá věc je, že Afrika na světovém trhu soupeří s Čínou a Spojenými státy. Sama globální poptávku po bavlně neuspokojí. Ale pokud by tato poptávka klesla, USA a Čína by ztratily zájem a přeorientovaly by se na jiné plodiny. To by znamenalo výhodu pro Afriku.

Ale zpět k vaší otázce, proč se neživí jinak už nyní? Myslím, že prostě rok co rok doufají, že brzy bude líp. Druhá věc je, že mají často půjčky od společností, kterým prodávají své výpěstky. V takové situaci je prakticky nemožné udělat úrok stranou a začít nový život.

Bruna: Musíme si také uvědomit, že v komunitách, o kterých je řeč, panuje vysoká míra negramotnosti a korupce. Chybí zde informace. To opravdu není snadná situace.

Je to něco, čím se jako organizace Friends of the Earth také zabýváte?

Bruna: Využíváme různé způsoby, jak v těchto komunitách šířit informace. Někdy používáme obrázky namísto psaných publikací. Svoláváme také různá shromáždění.

Jaké jsou reakce? Je o takové informace zájem?

Bruna: Někdy ano. Pokud je ta komunita organizovaná. Anebo pokud už na vlastní kůži prožila dopady spojené s těžbou bauxitu. Pak je snadné navázat spolupráci.

Didrot: V Kamerunu je to prakticky stejné. Ale ještě bych doplnil jeden aspekt. Africká vláda má podíl v akciích společností, které obchodují s bavlnou. Takže je jejím zájmem, aby tento byznys prosperoval. Jestliže se někde najednou objeví aktivisté, kteří poukazují na problémy, velmi pravděpodobně to nezůstane bez povšimnutí... Takže ano, také se snažíme pořádát veřejná setkání. Ale často to prostě nejde. Proto zkoušíme jiné strategie. Namísto bavlny mluvíme o *land grabbing* – zabírání půdy

korporacemi. Říkáme, pokud to tak půjde dál, vaše děti nebudou mít na čem hospodařit. Ale není to snadné. Musíte lidem ukázat jinou cestu. Někdy také přivedeme zemědělské inženýry, aby vysvětlili, jak hospodařit s menším množstvím chemie nebo jak pěstovat jiné plodiny. Někde s tím máme docela úspěch. Ale celkově to není snadné, protože začít pěstovat biobavlnu je dost drahé.

Bruna: Ještě bych k tomu dodala, že těžba bauxitu je jedna věc. Další krok je jeho průmyslové zpracování na hliník, což je velmi náročná práce. Muži, kteří ji zastávají, po čase trpí nejrůznějšími nemocemi a zdravotními problémy, protože jsou vystaveni vysokým teplotám, toxickým plynům a podobně. Z tohoto důvodu je nikdo nechce zaměstnat, a tak mají jen jednu možnost: setrvat tam, kde jsou.

Jaké jsou další společenské a ekologické dopady těžby bauxitu a výroby hliníku?

Bruna: Jestliže chcete otevřít nový důl, musíte vykácet a vyhladit tisíce hektarů pralesa. Následně potřebujete vybudovat infrastrukturu: silnice, potrubí, přístavy, mosty. K následkům patří obrovské znečištění vody. Tisíce zvířat přichází z domov. Kvůli masivní lodní dopravě dochází k mohutné erozi břehů řek, což je obrovský problém pro lidi žijící v těchto místech. Rok co rok se musí stěhovat dál od břehu, hlouběji do pralesa, a přicházejí také o svou půdu. Navíc už se nemohou živit rybolovem, jak byli zvyklí, protože v těchto místech ryby prakticky vymizely.

Jak si máme vlastně takový bauxitový důl představit?

Bruna: Pouštní krajina. Obrovská, cihlově červená jáma uprostřed nádherného zeleného oceánu. Všude kolem dolu se šíří tuny prachu.

Patří těžba k hlavním příčinám kácení pralesa?

Bruna: Určitě. Ale ke kácení dochází i z dalších příčin: kvůli pěstování plodin, převážně sóji na krmení hospodářských zvířat, chovu dobytka a kvůli těžbě.

A jak vypadají dopady pěstování bavlny?

Didrot: Počátky pěstování bavlny spadají do dvacátých let minulého století. Tehdy je zavedli Francouzi. Abychom si představili jeho důsledky, musíme si uvědomit, jak suché je u nás podnebí. Potřebujeme každý strom – a právě kvůli bavlníku prakticky všechny padly. Důsledky jsou dramatické, protože stromy pomáhají zadržovat vodu a brání také erozi půdy, která jinak prakticky mizí ve větru. Dále máme obrovské znečištění umělými hnojivy a pesticidy. Je to opravdu šílené.

Jaké jsou vlastnické struktury, co se týká plantáží a společností, které s bavlnou obchodují?

Didrot: Společnosti patří z velké části státu. Určitý podíl má v akciích také jedna francouzská firma a asi jedenáct procent patří papírově Kameruncům. Ale k bližším informacím je velmi těžké se dostat a zdá se, že ve skutečnosti jde taky spíš o Francouze. Farmy pak patří místním rodinám nebo jde o pozemky patřící obcím, které si rodiny půjčují nebo pronajímají. Takže ačkoli jde v zásadě o malé

„Ptejte se, zda kvalita života rovná se spotřebovávat

více a více věcí. A nakupujte více lokálních produktů.

farmy, výsledný efekt je stejný, jako bychom měli jednu obrovskou plantáž – protože všichni pěstují jenom bavlnu.

Oba dva pracujete v organizacích Friends of the Earth, tedy v síti, kam patří i Hnutí DUHA. Jak to u vás vypadá?

Bruna: Je to dost odlišné. Vy máte přes třicet zaměstnanců, my se opíráme hlavně o dobrovolníky. I s naším stážistou je nás v kanceláři dohromady pět. Víc si nemůžeme dovolit. Krom toho patříme do dvou sítí. V jedné jsou organizace, které se zabývají investicemi veřejných peněz, ve druhé jde o ochranu přírody.

Didrot: Začali jsme jako dobrovolnická skupina a postupně jsme se připojili k Friends of the Earth. Na začátku nás bylo asi pět. Ale tím, jak jsme přibírali další okruhy témat, jsme dost narostli. Nyní je nás přes dvacet zaměstnanců. Řešíme témata od úbytku lesů přes

klimatické změny a zmíněný land grabbing po domorodé obyvatelstvo. Je toho hodně. Podmínky pro naši práci jsou nejspíš o dost složitější než tady v Evropě. Přece jen je u nás mnoho nevzdělaných nebo přímo negramotných lidí. Plus politici nejsou nakloněni odkrývání a řešení problémů. Zkrátka nežijeme v demokracii, nemáme přístup k informacím. V tomto kontextu se prostě snažíme pracovat co nejefektivněji.

Oba jste nyní popsali situaci ve vaší vlasti a problémy, na které upozorňujete a které se snažíte vyřešit. Čeho byste chtěli dosáhnout?

Bruna: Hmm, kdyby se u nás začaly alespoň dodržovat zákony o životním prostředí, kdyby dotyční neporušovali lidská práva, kdyby začali nakládat s odpadem, celá situace by se rázem o mnoho zlepšila. A pak se můžeme bavit o tom, zda i nadále setrvávat v produkci hliníku či se zaměřit na něco jiného.

A co můžeme podle vás udělat my? Můžeme nějak pomoci?

Bruna: Určitě. Přemýšlejte o tom, co nakupujete a proč to potřebujete. Ptejte se, zda kvalita života rovná se spotřebovávat více a více věcí. A nakupujte více lokálních produktů.

A jak to vidí Kamerun?

Didrot: K řešení musíme dospět na několika různých úrovních. Je potřeba se seriózně bavit o tom, zda naši farmáři nemají pěstovat něco jiného než bavlnu. Bavlna je dědictví po Francouzích, ale nyní se prostě potřebujeme zamyslet, zda není ta pravá chvíle na nějaký zásadní obrat. A přesuneme-li se na mezinárodní úroveň, domnívám se, že potřebujeme zrovnoprávnit naše obchodní příležitosti. Nemůžete prostě prodávat bavlnu, aniž byste měli možnost podílet se na nastavování cen. To není spravedlivé. Například rudu můžete na mezinárodním trhu prodávat i dopředu za pevně stanovenou cenu. U bavlny naopak často nevíte dne ani hodiny. A poslední rovina se týká – jak již řekla Brunna – spotřebitelů. Naprosto s ní souhlasím. Myslím, že pokud budeme pokračovat v trendu, který je tady teď, za takových padesát let už nám nic nezbude.

Bruna: Ještě bych dodala, že by bylo moc dobré, kdybyste tady tlačili na velké společnosti ohledně kvality a trvanlivosti produktů. Podívejte se na můj svetr (*ukazuje místo, kde se začíná trhat*), koupila jsem si jej minulý rok a takhle vypadá. A to je špatně. Potřebujeme kvalitnější věci. Nejde jen o fair trade a menší spotřebu. ■

Bruna Engel a Didrot Nigreppjoo

Prostě být nezávislí

Když si vypůjčíme trochu dramatična z klasické Shakespearovy hry, můžeme se ptát: Být, nebo nebýt závislí na čím dál dražším plynu, uhlí či ropě? Platit, nebo neplatit vysoké účty za energie? Ano, to je, oč tu běží...

Moderní betonový skelet citlivě zakousnutý do úpatí brněnského Špilberku, velká okna s izolačními trojaskly, výměna vzduchu s rekuperací tepla, uvnitř řada superúspěšných technologických prvků, v zemi několik geotermálních vrtů... Celkově možná trochu sci-fi. Naše nové sídlo na adrese Nadace Partnerství patří v Česku zatím k nemnoha projektům takzvaných pasivních staveb, tedy domů, které mají oproti těm běžným minimální spotřebu energie na topení.

Samozřejmě, unikátní projekt typu poradenského centra na Údolní za nějakých osmdesát milionů korun není pro běžného smrtelníka dostupný. To ovšem neznamená, že by občanům bylo souzeno akorát pasivně přihlížet, jak jim rostou účty za topení.

Zelenou cestou k úsporám

Loni skončilo první kolo Zelené úsporám, dotačního programu zaměřeného právě na rodinné a bytové domy. Státní fond životního prostředí rozdělil mezi více než 75 tisíc žádostí zhruba dvacet miliard korun. Téměř 42 tisíc žadatelů si za 17,5 miliardy korun zateplilo své domy, dalších 32,8 tisíc vyinkasovalo

2,7 miliardy na výměnu starých kotlů za nízkoemisní kotle na biomasu či instalaci tepelných čerpadel. To málo, co při rychlém součtu zůstává viset do sta procent, jsou lidé, kteří se rozhodli si postavit pasivní dům a požádali fond o čtvrtmilionovou podporu.

Desítkám tisíc domácností se tedy srazily účty za topení (problematiku nekvalitně či chybně provedeného zateplení teď ponechejme stranou). Jenže to zdaleka není všechno. Investice tohoto druhu totiž mají podstatně větší dosah, než je úleva pro konkrétní rodinný rozpočet. Podívejme se, co říká výroční zpráva Zelené úsporám za rok 2011. Dotační program přispěl k udržení či vzniku více než 8,3 tisíce pracovních míst (aktuální zpráva ministra životního prostředí Tomáše Chalupy pro vládu však už mluví o 15 tisících). Přes polovinu zakoupených kotlů, oken, čerpadel či třeba tepelných izolací pocházelo přímo z českých továren. Tato opatření ročně sníží emise oxidu uhličitého o zhruba 761 tisíc tun, což je pro srovnání asi tolik, jako kdyby 370 tisíc zdejších osobních aut zůstalo po celý rok v garáži.

Zkrátka, investice státu do energetických renovací budov pomohou domácnostem, ale zároveň významně osvěží zdejší ekonomiku. Potvrzuje to také nová studie, kterou Hnutí DUHA zadalo ekonomům

pasivní dům nadace Partnerství

Milanu Zámečníkovi a Tomáši Lhotákovi. Jejich propočty dokládají, že pokud stát ročně vloží do zateplování či výměny kotlů 16 miliard korun, během let 2013–2020 vznikne 31 tisíc stabilních pracovních míst a hrubý domácí produkt vzroste o 253 miliard korun. Toto období není vybráno náhodně, přesně tak dlouho totiž poběží druhé kolo Zelené úsporám. Ani částka 16 miliard nevznikla jen tak. Jde o výpočet optimální roční investice, postačující pro postupné renovace všech energeticky nevyhovujících domů do roku 2050. Ministr životního prostředí Tomáš Chalupa však zatím počítá pro rozpočet druhé Zelené úsporám pouze s 28 miliardami korun na celých osm let, tedy zhruba pětinou toho, co doporučuje analýza. (Pokud vám vrtá hlavou, odkud na to má ale stát vzít peníze, nepřehlédněte rámeček na s. 13.)

Dražší a dražší

Pojďme se na problém podívat ještě jinak, ze Špilberku: Nadace Partnerství stavbu pasivního domu, zmíněného v úvodu, samozřejmě z dřtivé většiny pokryla z dotací.

pasivní dům nadace Partnerství

Ovšem souběžnou – třicetimilionovou – energetickou rekonstrukci své další budovy v areálu už hradila z nadačního jmění. Zkrátka si spočítala, že je to pro ni výhodná investice. Pokud se to vyplatí nadaci, mělo by se to vyplatit i státu jako takovému...

Popravdě, doby levné ropy, plynu či uhlí jsou nenávratně pryč. Zatímco v 90. letech se cena ropy držela kolem dvaceti amerických dolarů za barel, dnes se vyšplhala na osmdesát. A i ta nejvíce optimistická prognóza Mezinárodního měnového fondu počítá s dalším růstem. Totéž platí pro plyn. Mezinárodní energetická agentura očekává, že se evropské ceny do konce desetiletí zvýší oproti roku 2009 o 28–57%. V této hře čísel, ale i dostupnosti fosilních paliv jako takových, však figuruje ještě několik dalších neznámých. V našem případě konkrétně tři. Ropu a plyn totiž dovážíme z nedemokratických států: Ruska, Ázerbájdžánu a Kazachstánu, u nichž si nemůžeme být jistí, zda své surovinové zdroje nepoužijí k politickému vydírání a jednoduše nepřitáhnou kohouty.

Česko je přitom na fosilních palivech neúměrně závislé – tvoří celé tři čtvrtiny energie, které stát ročně spotřebuje. Jen za dovoz ropy jsme v roce 2012 utratili 115 miliard korun, které do posledního halíře odtékají do zahraničí. Navíc s tím drahým a dováženým neumíme ani rozumně hospodařit. Třeba energetická náročnost Německa je o 30% menší než ta naše. Co to znamená? Horší konkurenceschopnost českých podniků. Ministerstvo průmyslu a obchodu logicky varovalo, že

právě „vysoká energetická náročnost průmyslové výroby by mohla při vzrůstu cen energií dramaticky oslabit českou konkurenceschopnost“.

Máme plán

Česká ekonomika se samozřejmě závislosti na fosilních palivech nezbaví za pět či deset let. A vlastně nejde ani o absolutní odstříhnutí jako spíš o postupné snižování. Ovšem chce to plán, formulovat ambice, kudy a proč se má země ubírat. Například Britové tak učinili před pěti lety tím, že přijali rámcový zákon, který stanovil tempo, jakým budou snižovat závislost na ropě, uhlí či zemním plynu. Hnutí DUHA v iniciativě Velká výzva prosazuje, aby takový zákon mělo rovněž Česko. Opírá se přitom o stostránkovou studii Chytrá energie, která vychází z výsledků Pačesovy komise a výpočtů renomovaného Wuppertalského institutu (podrobněji na www.velkavyzva.cz).

Pod Špilberkem se jeden takový plán realizoval. Proč každoročně vyhazovat statisíce netěsnícím oknem, když se můžou investovat třeba do projektů na ochranu přírody či podporu cyklostezek? Proč nečinně přihlížet vzrůstajícím cenám energií a nemít chytrý náskok v podobě úsporného domu?

Teď jde o to, aby se na podobném plánu shodli i pod Hradem. ■

Jak peníze padají z nebe

Předně, pokud chceme snižovat svoji nezávislost na fosilních palivech, a tedy zároveň omezovat svůj příspěvek ke klimatickým změnám, energetická renovace budov je patrně nejdůležitějším řešením. Celá třetina energie spotřebovaná u nás totiž připadá právě na domy. Ročně zbytečně protopíme 39 miliard korun, které utečou skrze stěny, okna či třeba špatně izolované střechy.

Jistě, a teď jde o to, kde vzít potřebné investice. V případě první Zelené úsporám se dá s trochou nadsázky říct, že spadly z nebe. Česko se totiž v rámci Kjótského protokolu zavázalo snížit emise skleníkových plynů do roku 2008 o osm procent ve srovnání s rokem 1990. A protože po Listopadu došlo změnou režimu k útlumu neefektivního těžkého průmyslu, znečištění – aniž bychom se nějak snažili – pokleslo zhruba o 24 %. I bez toho, že bychom teď zabředli do vysvětlování principů mezinárodního obchodování s emisními kredity, je zřejmé, že Česko mělo v rukách přebytek něčeho, o co projevíli zájem ti, kterým se ve snižování exhalací nedařilo. Podle pravidel Kjóta však nemůže prodávající se získanými penězi naložit libovolně. Naštěstí pro nás. Kupující, v tomto případě především Japonsko, muselo předložený záměr nejdříve schválit. A tak se dvacet miliard nepropadlo do bezedné díry státního dluhu, ale vznikl projekt zaměřený na další snižování emisí oxidu uhličitého, tedy zároveň i energetické závislosti.

A přesně tato logika stála také u vyjednávání Hnutí DUHA v rámci příprav druhého kola Zelené úsporám pro období 2013–2020, byť se kulisy emisního dramatu poněkud změnily. Osoby a obsazení: Evropská unie a zdejší firmy. Hlavní zápletka: podniky, které vypouštějí exhalace oxidu uhličitého, si musejí od letošního roku koupit tomu adekvátní počet povolenek, a to na státem pořádané aukci. Příjem z prodeje putuje do státní pokladny, přičemž polovinu z výtěžku musí země investovat do projektů snižujících emise. A aby to celé dávalo smysl, každý rok se bude v rámci EU rozdělovat menší počet povolenek. Čili stát bude mít v rukou nezanedbatelnou částku, kterou může investovat do energetické nezávislosti. A tak se také stane. Díky silné alianci měst a obcí, stavebního průmyslu a bytových družstev, kterou Hnutí DUHA dalo dohromady, se totiž podařilo prosadit, že do rozpočtu nové Zelené úsporám půjde z aukcí celá jedna třetina. (Jedna šestina pak má sloužit na omezení ztrát rozvodných teplotních sítí a zbývající polovina spadne do státního rozpočtu.)

Existují ovšem další možnosti: Česko pořád ještě dotuje spotřebu špinavých a drahých fosilních paliv. Analytici OECD tyto každoroční daňové úlevy za topení uhlím či plynem a platby za škody způsobené těžbou spočetli – jde o sedm miliard korun. Za to by si mohlo zhruba sto tisíc domácností vyměnit staré kotle za úspornější, nízkoemisní. Letos se bude také rozhodovat o využití peněz z fondů Evropské unie. Dvacítky významných evropských ekologických organizací už loni vyzývala ministry zahraničních věcí, aby dotace směřovali do energetické nezávislosti na fosilních palivech, a ne na podporu ropných či uhelných korporací.

A na další miliardy bychom mohli dosáhnout po roce 2020, pokud si ovšem státy východní Evropy opět neprotlačí nějakou výjimku pro své elektrárny. Ty totiž zatím budou povolenky získávat z podstatné části zadarmo. Největší znečišťovatelé typu ČEZ, Sokolovské uhelné či oceláren ArcelorMittal ušetří dohromady zhruba 12 miliard korun. Vzhledem k tomu, že pro celé druhé dotační kolo počítá ministr Chalupa s 28 miliardami korun, to opravdu není zanedbatelná částka.

Hlídám, hlídáš, hlídáme

Spousta naší práce spočívá v jednání s politiky a úředníky. Sepisujeme odborné podklady a připomínky, pořádáme semináře. Může to vypadat, že sedíme jen za počítačem. Není to ale úplně pravda. Bez práce v terénu – a informací, které tak získáváme – bychom se neobešli. Nepřidáte se?

Carl Bernstein a Bob Woodward, novináři deníku The Washington Post, v 70. letech odhalili spiknutí spolupracovníků tehdejšího amerického prezidenta, republikána Richarda Nixona. Komplot měl zdiskreditovat Demokratickou stranu a do dějin vešel jako aféra Watergate. Hlavu Spojených států to stálo křeslo.

Rozkrytí nepravostí však nepatří jen do sféry investigativních žurnalistů, kteří jdou po stopě jako ohaři. Kontrola státní správy či soukromých firem veřejnosti se stala v demokratických státech běžnou součástí občanské společnosti a vžil se pro ni přiléhavý termín watchdog – hlídácí pes.

My se zaměříme na měkčí odnož – dobrovolné hlídky, které dohlížejí, zda někde nedochází k porušování zákona o ochraně přírody.

Ve střehu

Byli to právě dobrovolníci lesních hlídek Hnutí DUHA, kdo odhalil aféru „šumavský pesticid“ či „šumavské ilegální kácení“. Šéfa našeho největšího národního parku to sice křeslo nestálo, ale rozpoutalo se nevidané tornádo, jež mobilizovalo novináře, vědce, politiky a především veřejnost (podrobněji na straně 5).

V dubnu 2011 lesní hlídky objevily v horských pralesích, rašeliníštích i mokřadech v samotném srdci Šumavy několik tisícovek stromů vyznačených k těžbě. Tehdejší ředitel parku Jan Stráský přitom neměl k takovému zásahu nutná povolení od ministerstva životního prostředí. Ale to nebylo vše. V květnu dobrovolníci našli otrávené lapáky na kůrovce přímo uprostřed divoké přírody. A přestože se ví, že účinná látka cypermethrin je prude jedovatá pro vodní živočichy, lapáky se vyskytovaly i v oblasti nejceněnějších mokřadů Modravských slatí, pouhých padesát metrů od rašeliníště.

A byly to zase lesní hlídky, které v červnu upozornily na kácení na Smrčině, kde stromy padaly i mezi hnízda vzácných tetřevů hlušců, jimž se právě líhla kuřata. Stejně tak v červenci zdokumentovaly na Modravské hoře i přes metr hluboké vyježděné koleje po

těžké technice a rozježděnou lesní půdu, kterou kola proměnila na neživé bahno. Něco podobného přitom není dovoleno ani v běžném hospodářském lese, natož v národním parku.

Ostře sledovaní úředníci

V ideálním světě nebo alespoň za normálních podmínek se o ochranu přírody v národním parku stará jeho správa. Pokud však i samo vedení porušuje zákony, nezbyvá, než aby se divočiny zastali přímo milovníci přírody. Park nepatří jeho řediteli ani tamním úředníkům, ale veřejnosti – každý rok Šumavu navštíví na dva miliony turistů.

Díky lesním hlídkám se řadu přešlapů a nezákonných postupů podařilo odhalit, zdokumentovat

a ohlásit České inspekci životního prostředí. Důležitá je však i další věc. Správa parku nyní ví, že její kroky někdo ostře sleduje. A ačkoli někteří zainteresovaní dokazují, že mají hroší kůži, stěží se radují, když jejich jméno skloňují v kritickém světle média a v patách jim šlapou inspektoři.

Tak trochu věda

Hlídkování samozřejmě není žádné bezmyšlenkovité bloumání po lese, dokud dobrovolník nespadne do rýhy po kolech harvestoru nebo nenarazí v bezzásahové zóně na čerstvou holinu. Všichni naši hlídaři procházejí speciálními školeními, kde se učí číst v tzv. managementových a lesnických porostních mapách, rozeznávat kůrovcem napadené stromy od těch zdravých, posuzovat míru poškození půdy, určovat z pařezů, kdy zhruba přišly o svou horní část, a samozřejmě vše správně dokumentovat.

Metoda dobrovolných hlídek je sice náročná časově, kapacitně i co do odborného vedení, ale přináší dobré ovoce. Nehodí se jen na Šumavu, ale všude tam, kde se děje cokoli, co odporuje ochraně přírody, odpovědné lesnické praxi nebo prostě zdravému rozumu. ■

Pokud se chcete zapojit do našich lesních hlídek, sledujte náš web www.hnutiduha.cz. Do terénu vyrážíme na přelomu jara a léta.

Článek vznikl v rámci projektu Systém dalšího vzdělávání v oblasti aktivního občanství (CZ.1.07/3.1.00/37.0075), spolufinancovaném Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Rysí Au Pair

Vedle lesních pořádá Hnutí DUHA na Šumavě také hlídky rysí – psali jsme o nich v minulém čísle Magazínu. Desítky dobrovolníků každou zimu monitorují výskyt a pohyb naší největší kočkovité šelmy a svou nepředvídatelnou přítomností v terénu odrazují případné pytláky. Takto zaznamenala svůj víkend s rysem naše kolegyně Petra Švambergová:

„Páteční večer patří odbornému rysímu školení. Scházíme se v prachatickém ekocentru. Sjelo se nás z celé republiky na třicet hlídařů – studenti i pracující, mladší i středního věku.

Brzký budiček nás vítá do zasněženého sobotního dne. Rychle ven, ať čerstvý sníh neroztaje a s ním nezmizí i stopy! Naše skupina vyráží na Libínské sedlo, které rys čas od času křížuje a zanechává za sebou nejen otištěné tlapky, ale i trus či trochu chlupů na kůře stromů. Máme oči na stopkách, abychom nepřehlédli žádný rysí vzkaz. Na stromy pro jistotu průběžně lepíme cedulky s upozorněním pro případné pytláky, že jde o monitorované území. Podle stop před námi běžela liška, pár psů, ale rys žádný. Nevadí, zítra je také den. Unavení se vracíme na základnu do Prachatic. Ještě vyplnit pochůzkový list, zakreslit trasu a dobrou…

V nedělní ráno se leckdo z nás probouzí ze snů o kočce se štetičkami na uších. S očekáváním se vydáváme na nové hlídkování. Tentokrát procházíme oblast u Nové Pece. Konečně! Pozdrav od rysa. Stopy pečlivě dokumentujeme. S hrdostí připojujeme svůj, byť skromný, zářez do rozsáhlého šumavského monitoringu. Toto tajemné a divoké zvíře si nás prostě získalo. Příští rok vyrazíme znovu!“

Od lepení obálek k připomínkování zákona

Jaromír Kyzour je předseda Hnutí DUHA. Spolu s dalšími členy Rady Hnutí DUHA přijímá nejrůznější zásadní rozhodnutí a schvaluje strategické dokumenty. Svým kolegům pomáhá také ve chvílích, kdy potřebují „poradit s úředním šimlem“.

Kudy ubíhala tvoje cesta Duhou?

V roce 2001 jsem začínal jako dobrovolník a postupně mě nejvíc vtáhla lesní témata. V letech 2009–2011 jsem pak vedl lesní program. Nyní opět dobrovolničím a zároveň působím v pozici předsedy Hnutí DUHA. Za těch pár let jsem si vyzkoušel všechno možné: od lepení obálek přes práci v terénu, oficiální schůzky, televizní debaty a pořádání akcí až po hromadu práce od počítače a všelijaké právní věci.

Jak s odstupem času hodnotíš situaci na Šumavě?

Situace v našem největším národním parku není vůbec dobrá – což je možná konec konců příležitost ukázat, že extrémní kurz nastolený ministrem Tomášem Chalupou (ODS) nepředstavuje zrovna správnou cestu.

Nicméně je tu ale i pár dobrých zpráv. Po blokadě v roce 2011 praktiky Chalupova ministerstva a současných šéfů parku zkritizovala kancelář ombudsmana. Dokonce i ne úplně dobře fungující Česká inspekce životního prostředí pokutovala některé případy nezákonného poškozování šumavské přírody. No a soud, do kterého nás šéfové parku zatáhli, pro ně skončil fiaskem. Stále také čekáme, jak se k poškozování Šumavy vyjádří Evropská komise.

V čem tedy spočívá největší hrozba pro vzácnou šumavskou divočinu?

Aktuálně je to vyškrtnutí Šumavy ze seznamu mezinárodně uznávaných národních parků. A pak také dva velmi špatné návrhy zákonů (více na straně 2). Od toho se totiž bude další směřování parku odvíjet.

Jak vůbec hodnotíš ochranu přírody v Česku?

Rozlohou chráněných území si nestojíme ve srovnání s jinými evropskými zeměmi úplně špatně. Důležité ale je, jak je spravujeme. Právě Šumava je flagrantním příkladem toho, jak by to vypadat nemělo. Pokud jde o lesy, něco podobného se bohužel děje i v řadě menších lesních rezervací.

I proto Hnutí DUHA dlouhodobě prosazuje, aby se také u nás, ve střeoevropské krajině, vytvářely ostrovy divoké přírody – místa pro nespoutaný růst lesů, meandrující řeky, domov vzácných zvířat a cíl neopakovatelných zážitků pro návštěvníky.

Speciální otázkou je pak také péče o krajinu mimo chráněná území. Třeba ani v běžných hospodářských lesích není potřeba kácet plošně, a budeme-li v nich ponechávat několik starých kmenů k postupnému zetlení, vytvoříme domov třeba pro vzácné ptáky nebo zajímavé brouky.

Myslíš si, že u nás máme prostor pro další národní parky?

Určitě ano. Ministerstvo životního prostředí k této otázce bohužel dosud nezačalo přistupovat koncepčně. Neexistuje například žádná studie, která by zhodnotila, kde všude má smysl o nové národní parky usilovat. Za takové situace ani nepřekvapuje, že ačkoli vyhlášení nového národního parku na Křivoklátsku je takřka na spadnutí, ministr Chalupa pustil celý proces k ledu a začal místo toho masit svůj bizarní zákon o Šumavě. Spekulace o tom, jaké pohnutky ho k tomu vedly, nechám stranou.

Přesto, že se angažuješ v Hnutí DUHA, ono předsedání, o kterém jsme se zmínili v úvodu, není tvým zaměstnáním. Prozradíš našim čtenářům, kudy ubíhají tvé cesty mimo Duhu?

Pracuji v jedné advokátní kanceláři jako koncipient a také externě pokračuji v doktorském studiu, kde se zabývám právní úpravou pro různé typy chráněných území. ■

SUPERMAN? BATMAN? XENA?

Myslíte si, že jsou to jediní hrdinové, které znáte? Že ve vašem okolí není žádný reálný hrdina ani hrdinka?

Co třeba: Jiří Koželouh, Jaromír Bláha, Miroslav Kutal, Jan Piňos nebo Miloslav Lomič. To jsou jména našich kolegů působících v Hnutí DUHA a vy je máte možnost poznat díky projektu Hrdinou může být každý pořádanému Ligou lidských práv.

A nejen je. Najdete tam celkem 101 hrdinů a hrdinek, kteří se rozhodli hájit svá práva. Nepřijali všeobecnou rezignaci a věří, že mohou ovlivnit veřejné dění. Přečtěte si inspirující příběhy, zúčastněte se výstavy, diskuzního večera nebo si nechte poradit se svými hrdinskými plány. A také můžete hlasovat.

Momentálně porota vybírá 10 ze 101 nominovaných a od 1. dubna můžete hlasovat o tom opravdu nejhrdinovi.

Hlasujte, čtěte příběhy, inspirujte se.

POŘÁDÁ LIGA LIDSKÝCH PRÁV

WWW.HRDINOU.CZ

Magazín Hnutí DUHA, XVII. ročník, číslo 1/2013.

Vydává: Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, telefon: 545 214 431, email: pratele@hnutiduha.cz.

Redakce: Magda Svobodová, Zuzana Vlasatá, Dagmar Smolíková, Markéta Jedličková, Simona Horká, Michal Šimoník, Žaneta Gregorová.

Fotografie (obálka): Velká výzva

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145. Tištěno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.

7.G

Sedmá generace
Společensko-ekologický časopis

ochrana přírody
jiná kultura
alternativní ekonomika
biozemědělství
lidská práva
ne/obnovitelné zdroje
zelený styl
udržitelná doprava
Fair Trade
ekovýchova
přírodní národy

Na shledanou
v pomalejších časech.

www.sedmagerace.cz

7.G i do vašich mobilů a čteček.
Zvýhodněné elektronické
předplatné.

